

Mlekarne si želijo stabilno mlekarstvo verigo tudi v prihodnje

Sporočilo za medije

Ljubljana, 11. oktober 2022: **Temelj za uspešno in stabilno mlekarstvo verigo, ki bo konkurenčna, je v močni mlekarški industriji in spodbudah rejcem k prireji mleka. Pomembno se je argumentirano pogovarjati, se poslušati in slišati, upoštevati drug drugega in se spoštovati. Dolgoročno sodelovanje, ki temelji na dolgoročnih pogodbah je ključno za dobro sodelovanje deležnikov v verigi. Zaupanje in razumevanje bosta ohranila verigo stabilno tudi v prihodnje. Pomembno pa je, da tudi država začrta jasno pot razvoja in upošteva vse člene v verigi ter s stalnim komuniciranjem skrbi za informiranje in ozaveščanje potrošnika zakaj kupovati slovensko mleko in mlečne izdelke.**

V Sloveniji letno pridelamo preko 640 tisoč ton mleka. Za nadaljnjo predelavo v mlečne izdelke se odkupi okrog 416 tisoč ton, od tega 65 % odkupijo slovenske mlekarne, 27 % se izvozi. S prirejo mleka se ukvarja po podatkih Statističnega urada RS 5.609 kmetijskih gospodarstev, ki imajo 100.834 krav molznic. V povprečju 18 živali na kmetijsko gospodarstvo, v primerjavi z EU 27, kjer je povprečje 19,6 živali. Le 15,5 odstotkov kmetijskih gospodarstev ima več kot 30 živali. V zadnjih treh letih se število kmetij, s katerih se odkupuje mleko, zmanjšuje, hkrati pa se povečuje povprečna letna količina odkupljenega mleka na kmetijsko gospodarstvo.

Po besedah **dr. Aleša Kuharja** se samooskrba z mlekom v Sloveniji povečuje, poraba na prebivalca pa zmanjšuje. Skrbi podatek, da je od skupne prodaje v Sloveniji delež slovenskega mleka in mlečnih izdelkov v ekvivalentih mleka le okrog 42%. Še vedno se izvozi veliko surovega mleka in smetane, pravi bum pa je izvoz sladoledov in drugih ledenih sladice. Raste tudi delež izvoza sirov in jogurtov. Izvoz mleka in mlečnih izdelkov znaša letno 275 mio evrov predvsem v Italijo, Hrvaško, Združeno kraljestvo in Nemčijo. Slovenija letno uvozi za 202,4 milijonov evrov mleka in mlečnih izdelkov, kjer prednjačijo siri s 38,5 %, sledi mleko in smetana s 14 % in sveži siri in skuta s 13 %. Največji uvoznik mleka in mlečnih izdelkov iz Slovenije je Nemčija, sledita Italija in Avstrija.

Poraba mleka in mlečnih izdelkov v Sloveniji upada in je v letu 2021 znašala le 204 l v ekvivalentih mleka na prebivalca. Povprečne odkupne cene mleka za proizvajalce vztrajno rastejo in so v primerjavi z avgustom 2021 glede na avgust 2022 na ravni EU 27 porasle povprečno za 42,6% (iz 36,4 na 51,9 cent za kg), v Sloveniji pa za 45% v istem obdobju. Agroživilski proizvodno distribucijski sistem je energetsko intenziven, pridelava mleka predstavlja 20%, predelava 50% in distribucija ter gospodinjstva 30%. Maloprodajne cene hrane v Sloveniji v zadnjih dveh letih sledijo trendu EU 27. Izrazito se je poslabšala cenovna pariteta surovine v primerjavi z maloprodajnimi cenami, kar pomeni, da mlečni izdelki za

trgovino ne prinašajo več pomembnega zasluga.

V Sloveniji se 29 podjetij ukvarja s predelavo mleka, ki zaposlujejo 1.730 zaposlenih in letno ustvarijo 407 mio evrov prihodkov. Dodana vrednost na zaposlenega znaša 50.261 evrov, izvoz predstavlja več kot 48 %.

Dr. Kuhar je poudaril pomen argumentiranega pogovora, ki temelji na podatkih in dolgoročnem sodelovanju. Po njegovem mnenju je slovenska agroživilska veriga danes zelo spremenjena in ošibljena, kar je posledica napačnega prestrukturiranja in pomanjkanja konsistentne razvojne in industrijske politike na področju agroživilstva v preteklosti. *»Pomembno je povečati produktivnost in dodano vrednost v kmetijstvu in živilstvu, narediti ambiciozne in obsežne razvojne spodbude za vse člene v verigi, spremeniti »ideološke« temelje pri javnem upravljanju področja kmetijstva, morda spremeniti organiziranost državne uprave in podpornih sistemov za agroživilstvo in prilagoditi izobraževalni sistem, ki bo zagotavljal delovno silo v industriji. V Evropi prihaja od reindustrializacije in krepitve lokalnih proizvodnih verig, bo do tega prišlo tudi v Sloveniji?«*, se je vprašal dr. Kuhar.

Tomaž Žnidarič, direktor Ljubljanskih mlekarn in predsednik Združenja za mlekarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je v uvodu poudaril pomen dolgoročnega sodelovanja, ki temelji na dolgoročnih pogodbah, ki vsem od kmetov, zadrug do mlekarn in trgovcev daje sigurnost in stabilnost. Danes našo usodo kroji inflacija. Kmetje in zadruge zahtevajo višje odkupne cene. Stroški kmetom so se močno povečali, vendar se je močno dvignila tudi odkupna cena mleka in pridelava mleka se tudi danes izplača. Populizem in negativno ozračje vse bolj rezultira v prekinitvah dolgoročnih pogodb z odkupovalci, ki so bile temelj stabilnosti in razvoja. Kratkoročne preusmeritve k tujim odkupovalcem v času visokih spot cen mleka, bodo imele posledice pri krhanju celotne mlekarske verige, in dolgoročne posledice na poslovanje kmetij, zadrug in mlekarn v Sloveniji.

Prav tako potrošniki spreminjajo svoje navade. Tako se že vidi upad potrošnje mleka in mlečnih izdelkov v prvih osmih mesecih letošnjega leta za 5 %. Poleg tega pada prodaja brendiranih izdelkov z večjo dodano vrednostjo, raste pa prodaja trgovskih blagovnih znamk. Poreklo izdelkov je mlajšim potrošnikom pri nakupnih odločitvah vse manj pomembno, zato je potrebno ohraniti slovenskega potrošnika in ponudbo izdelkov proizvajalčevih blagovnih znamk.

»Če želimo ohraniti samooskrbo z mlekom je nujno:

- *ozaveščati kmetije, ki se ukvarjajo s prirajo mleka, da se to še vedno splača, kljub višjim vhodnim stroškom. Potrebno je pomagati kmetom, ki jih je prizadela suša.*
- *nadaljevati s stalnimi pogovori in pogajanji predvsem z argumenti in ne z zavajanjem*

prilivati olja na ogenj, saj se v takem ozračju nezaupanje še povečuje in onemogoča normalno sodelovanje;

- *medsebojno razumevanje deležnikov v verigi,*
- *vsi moramo ohraniti zavedanje, da je na koncu verige potrošnik, in od njega je odvisno ali bomo preživeli ali ne in*
- *država mora ciljano usmerjati subvencije, predvsem v smeri ohranjanja in povečevanja pridelave hrane in surovin na primarni ravni, ter tako omogočati lokalni predelovalni industriji zadostno surovinsko bazo.*

Hiperprodukcije poceni in neakovostne hrane, ki je zniževala ceno hrane na svetovnem nivoju, je za nekaj časa konec. Pomembno je, da se poslušamo, slišimo, upoštevamo in spoštujemo. Skupaj moramo delovati v dobrih in težkih časih, danes in čez 10 let«, je svoje misli zaključil Žnidarič.

Tatjana Buzeti, državna sekretarka na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je poudarila, da je za prihodnost mlekarstva potrebno povezovanje. Izpostavila je Strateški načrt skupne kmetijske politike po 2023 in intervencije za področje mlekarstva, kjer je omenila proizvodno vezana plačila za mleko v gorskih območjih za rejo govedi in za krave dojilje. Mlekarstvo bo v novem programskem obdobju podprto z naložbami v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, z naložbami v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov za dvig produktivnosti in tehnološki razvoj ter naložbami v prilagoditev kmetijskih gospodarstev s področja dobrobiti rejnih živali. Izpostavila je tudi pomen promocije, informiranja in ozaveščanja potrošnika o lokalni hrani in shemah kakovosti, predvsem "Izbrana kakovost", v katero je vključen tudi sektor mleka. "Promocija lokalne hrane in shem kakovosti je ključna in bo še naprej ena od prioritet našega ministrstva," je zaključila Buzetijeva.

Jakob Bogovič, pridelovalec mleka, ki na svoji kmetiji redi 250 krav molznic, letno priredi preko 2,4 mio litrov mleka in se ukvarja s pridelavo krompirja, je predstavil odgovore na vprašanje zakaj je ključno, da ohranimo pridelavo mleka v Sloveniji. Prireja mleka je ključna panoga z vidika naravnih danosti. Brez govedoreje tudi podeželje ne bi bilo tako lepo obdelano in poseljeno, kot ga imamo danes. Prireja mleka je gospodarska panoga, ki zagotavlja prihodke in delovna mesta vzdolž celotne verige ter rentabilnost na dolgi rok. Pomembna je stimulatívna cenovna politika. Izpostavil je težave s sušo, ki je prepolovila njihov pridelek krme ter opozoril na podcenjujoč odnos do kmeta v Sloveniji in na kmetijsko politiko, ki ne stimulira pridelave za trg.

Mlekarsko konferenco je zaključila okrogla miza »Kako ohraniti stabilno mlekarstvo verigo?«, ki jo je vodila dr. Tanja Dmitrović iz Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, na njej pa so sodelovali Tomaž Žnidarič, predsednik Združenja za mlekarstvo pri GZS – Zbornice kmetijskih

in živilskih podjetij in direktor Ljubljanskih mlekarn, Vinko But, direktor Mlekarne Celeia, Marijan Roblek, direktor Mlekopa in Uroš Lozej, vodja nabave v Sparu.

V pogovoru so se dotaknili razmer na trgu, kjer na ravni EU trenutno primanjkuje mleka, zato so pritiski tujih odkupovalcev v Sloveniji vse večji. Izpostavili so pomen ohranjanja konkurenčnosti, govorili o spremenjenih navadah potrošnika, ki postaja vse bolj racionalen, in vse več posega po trgovskih blagovnih znamkah in cenejših proizvodih, poreklo mu je manj pomembno. Kako zadržati potrošnike kot kupce domačih izdelkov, kakšni so trendi na področju mleka in mlečnih izdelkov in pomenu zagotavljanja zadostne oskrbe z domačimi surovinami. Opozorili so na potrošnjo mleka in mlečnih izdelkov v gostinstvu, kjer je poraba slovenskih izdelkov zelo nizka. Dotaknili so se tudi vloge države pri usmerjanju skupne kmetijske politike in poslovnega okolja. Poudarili so pomen kontinuirane promocije in pozvali k dvigu etnocentričnosti Slovencev.

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS

Dodatne informacije:

Mag. Anita Jakuš, anita.jakus@gzs.si; 041 791 224